

5. septbr. 1942.

B. U D S T I K K E N.

KRIGEN er gått inn i sitt 4. år og årsdagen har gitt anledning til mange kommentarer, men vi savner en tale av HITLER med oppsummering av Wehrmachts lysende bedrifter og løfte om krigens snarlige og seierrike avslutning. Tross alle triumfer innbyr kanskje øyeblikket ikke så sterkt til retrospektive betraktninger. Ved utløpet av det første krigsår, i septbr. 1940, var Polen, Norge, Danmark, Holland, Belgien og Frankrike beseiret og okkupert. Tyskland hadde erobret enorme forråd av enhver art. England - ribbet for det meste av sitt krigsmateriell og praktisk talt uten hær - stod alene tilbake. Dengang sparte ikke Hitler hverken på taler eller løfter og vi ventet daglig invasjonen som skulde gjøre det av med den siste forkjemper for de demokratiske ideer. Men det gikk ikke ganske etter Hitlers beregning. Ved utgangen av det andet krigsår var Jugoslavia og Grekenland erobret, men England hadde nå fått Russland ved sin side. Riktig nokk var Russland på dette tidspunkt angivelig på det nærmeste beseiret. Igjen talte Hitler - det russiske flyvåpen var tilintetgjort, de russiske armeer var på flukt, inntogene i Leningrad og Moskva forestod. - Men heller ikke denne gang holdt Hitlers beregninger stikk. Nu er det tredje krigsår slutt. Amerika og Japan er i årets løp kommet med i krigen. Ingen er i tvil om hvem av disse to i lengden vil veie tyngst. Selv Hitler finner ingen grunn til å tale og gi løfter. Vi befinner oss ved slutten av sommer som nokk har bragt tunge slag, men ikke tyngre enn forutsatt. De russiske armeer som allerede ifjor var slått og tilintetgjort, har vist en kampkraft og en moral som tross det store tilbaketog i syd løver godt for det kommende vinterfelttog. Og i vest - hvem taler idag om invasjon av England? Daglig hamrer det engelske flyvåpen løs på de tyske byer, en etter en blir de tatt, i tur og orden. De tyske kommentarer ved inngangen til det fjerde krigsår preges ikke av løftene om seier og snarlig fred. Tvert imot fremholdes det at krigen blir langvarig og propagandaen er påfallende opptatt av å overbevise det tyske folk om at man ikke befinner seg i et nytt 1918. Skulde virkelig forholdene i Tyskland være slik at de begynner å minne den tyske hjemmefront om 1918 på en måte som ikke er heldig for det tyske folks moral? Vi står sikkert foran en hard vinter, men den blir værre i Tyskland, der forventningene til fremtiden er merkbart dalende ved inngangen i krigens fjerde år.

vVv

På FRONTENE hersker fortsatt stor aktivitet og det blir mer og mer åpenbart hvordan begivenhetene selv på de lengst adskilte operasjonsområder griper inn i hverandre. Kampene om Salomonsøyene får stadig større betydning for hele den strategiske stilling i STILLEHAVET. Utviklingen har fortsatt gått i amerikanernes favør. Seks av øyene i gruppen er nå besatt av de allierte og i den søndre del av arkipelet har japanerne nu ikke flere fly- og flåtebaser. Japanerne har forsøkt å avlaste trykket i dette område ved en ny landgang på Ny-Guinea i Milne-bukta, hvis besittelse gir strategisk kontroll over Ny-Guineas nordøstkyst. Etter melding fra General Mc-Arthurs hovedkvarter å dømme, har japanerne iallfall i første omgang lidd et avgjort nederlag i Milne-bukta og har mistet meget krigsmateriell. Operasjonene på dette fjerne krigsteater trekker store vekslere på den japanske transportflåte. Den sjøgående japanske handelsflåte ble ved begynnelsen av krigen mellom Japan og USA. anslått til ca. 6 mill. tonn. Derav er omkring 3 mill. opptatt med forsyningene til de japanske øyer, mens ca. 1. mill. tonn menes bunnset av krigen i Kina. Til oppretholdelse av forsyningene til Filippinene, Burma, Malaya, Ostindia og de besatte øyer i det sydlige Stillehav, disponeres etter denne beregning omkr. 2. mill. tonn. Om dette strekker til for behovene er vanskelig å bedømme. Men det er sikkert at ethvert større tonnage tap vilde bringe Japan i en kritisk stilling. Skibsbyggeriene har knapt en kapasitet på $\frac{1}{2}$ mill. tonn årlig, så et tonnasetap på 100000 tonn i måneden hurtig vilde bli katastrofalt. Samtidig med at japanernes vanskeligheter øker i det sydlige Stillehav har de fortsatt motgang i Kina. De amerikanske flystyrker under General Stillwell, flytter langsomt sine baser fra det indre av Kina mot

2.
kysten, ettersom de kinesiske tropper trenger fram i Provinsene Chekiang, syd for Shanghai, og Kiangsi. Da japanerne for 2 måneder siden satte igang sin offensiv i de kinesiske kystprovinser, var deres første mål å erobre de flybaser i kystområdet, som kunde tjene som utgangspunkt for angrep på de japanske storbyer, dernest vilde de bemektige seg den nord-sydgående jernbane, som gjennom Chekiang og Kiangsi forbinder Nord-Kina med Syd-Kina og Indokina. Det siste mål har de tydeligvis allerede oppgitt og nu er de også iferd med å miste de allerede erobrede flyplasser. Selv mener kineserne at den japanske retrett står i forbindelse med forestående operasjoner på andre kanter, fortrinnsvis mot Sibir, men det er ikke utenkelig at japanerne allerede har så store vanskeligheter at de avstår fra ytterligere å utvide sine operasjonsområder, selv om de derved risikerer å støte den storgermanske aksebror.

vVv

På ØSTFRONTEN har utviklingen den siste uken tatt en noe gunstige re retning for russerne. Deres avlastningsoffensiv ved Rsjev har vært så kraftig at den nu må antas å binde endel av de reserver som er beregnet for de tyske hovedoperasjoner på sydfronten. Her står kampen fremdeles i første rekke om Stalingrad. Etter at det ikke er lyktes å bryte den russiske motstand ved frontalangrep, søker tyskerne nu å ta byen ved omgående bevegelser i nord, der v. Bock har rettet sine anstrengelser mot Dubovka ved Volga, 5 mil nord for Stalingrad. Ennå står v. Bocks styrker omkring 50 km. fra Dubovka. Skulde det lykkes dem å erobre den og trenge over Volga på dette sted, vilde Stalingrads skjebne vel være beseglet. Timosjenko har imidlertid satt inn et motstøt fra nord og det ser ut til at han foreløpig har stanset tyskerne i dette avsnitt. Kampene om Stalingrad minner i det hele meget om operasjonene mot Leningrad og Moskva. Det russiske forsvar er overordentlig hårdnakket og selv om det ikke skulde lykkes å holde byen, så vil erobringen koste tyskerne svære tap og meget kostbar tid.

I Kaukasien går tyskernes anstrengelser særlig i retning av den østlige Svartehavskyst der havnebyene Novorossisk og Tuapse (endepunkt for rjleledningen fra Maikop) er deres første mål. Besittelsen av disse byer og kontrollen over kystveien og -jernbanen, kanskje også herredømmet på Svartehavet er nødvendige forutsetninger for å kunne gjennomføre større operasjoner syd for Kaukasus. Selv om det skulde lykkes tyskerne å forsere de smale fjellpass, er det nemlig lite sannsynlig at disse tynne forbindelseslinjer kan muliggjøre operasjoner av et slikt omfang at også de store oljekilder kan erobres. Dette er bakgrunnen for det sterke tyske press mot Svartehavskysten. Ganske påfallende er det at tyskerne endnu ikke har forsøkt å støttest disse operasjoner ved et fremstøt over Kertjstredet, så meget mer som de nu oppgir å ha besatt Anape, en liten by mellom stredet og Novorossisk.

Selvom tyskerne vil ha mange vanskeligheter å kjempe med, er trusselen mot Orienten fra nord ikke lenger så langt borte. Til å møte den har de allierte satt inn en av sine beste strateger, General Wilson som har fått overkommandoen i Irak og Iran, samtidig som General Alexander har overkommandoen i Egypt for å møte Rommels trussel mot Orienten fra vest. De to nye øverstkommanderende deler mellom seg en styrke som etter de foreliggende oppgaver ikke skulde være langt fra 1. mill. mann. En ikke liten del av styrken er imidlertid bundet i Palestina og Syria for å kunne møte et eventuelt framstøt mot Orienten fra Balkan og Dodekaneserne. Om de gjenstående styrker vil være tilstrekkelige til å demme opp for den store tyske knipetangmanøver fra nord og vest, vil vi antagelig få se utover høsten, kanskje meget snart, for adskillig tyder på at Rommel allerede har satt sin offensiv igang. Hovedangrepet er satt inn på grensen mellom Quattara-sumpene og ørkenlandet, ca. 35 km. syd for El Alamein. Tyskerne har foreløpig unnlatt å melde om det nye framstøt, tydeligvis for først å se om Rommel har hullet med seg.

Ennå er det stort sett aksemaktene som har initiativet, men tegnene på den allierte oppmarsj blir stadig tydeligere både i vesten og i det fjerne østen. Under dette gjør en påfallende paralellisme seg gjeldende mellom øst og vest. Kina spiller samme rolle i Stillehavskrigen som Russland spiller for krigen i Europa. Begge disse land har ofret store deler av sitt område for å trekke aksestyrkene så langt fra deres ba-

ser at misforholdet i militær styrke blir nogenlunde utjevnet. Dypt inne i sine land binder de nå aksens hovedstyrker og vedlikeholder en jevn og farlig tappning av deres resurser, mens USA. og England relativt uforstyrret treffer sine forberedelser for høstens og vinterens operasjoner, kanskje ikke minnst de store luftbombardementer.

vVv

Til KONGENS 70-årsdag ble denne hilsen sendt ham fra hjemmefronten. Den ble lest opp i London Radio :

"Den norske front hylder Kongen idag.

Den norske front kjemper åpent og i det skjulte for Norges selvstendighet og tusenårgamle tradisjon som fritt, demokratisk rettssamfund - det eldste i sin art i Europa.

Han er blitt inkarnasjonen av denne kamp.

I kraft av sin stilling representerer han selve rettsgrunnlaget for den styreform det norske folk selv har valgt seg. Og i kraft av sin personlige holdning i hele denne tid er han blitt samlingsmerket for alle nordmenn. I de 37 år han har vært regjerende Konge, har han alltid gått aktivt inn for den demokratiske grunntanke i staten og kongeriket Norge.

I 1905 krevet han folkeavstemning før han overtok kongeverdigheten. I de mange fredens år som siden fulgte, skjøttet han med aldri sviktende tro og pliktfølelse sin stilling som konstitusjonell monark, landets første borger. Værdig og rolig, uten store fakter, styrket og festnet han i disse år de frie demokratiske tradisjoner og institusjoner, hvis øverste tillitsmann han var.

Men det kom en dag da Norge krevet mer av ham. Det kom en dag, da barbariet veltet inn over oss og søkte å knuse og tilintetgjøre alt det vi hadde bygget opp i tusen år. - Da den dag kom, vaklet han ikke. Han satte livet inn for den frihet og den rett han var valgt til å forvalte. Derfor er han idag hatet av Norges fiender. Derfor er han idag elsket og æret av alle nordmenn. Han har vist oss veien - kamp uten prutning for det frie norske rettssamfund. Der norske front følger denne vei - sterkere, fastere idag enn for to år siden. Det har funnet sted en tydelig utvikling i frontens kamp siden 9. april 1940. Idag ser vi klart at mangt og meget i den forløpne tid burde vært gjort anderledes og bedre. Men vi har ingen grunn til å skamme oss. I løpet av kampen er kampens fulle betydning gått opp for hele det norske folk, inntil vi idag står sveiset sammen som én mann, om én mann. Den norske front har bare én linje og bare én. Vi har valgt å leve eller dø i en kamp for fedreland det hvor der ikke gives kompromiss. Denne vår norske fronts kamplinje er uavhengig av våre alliertes krigsinsats, ja endog av krigens utfall. La det være sagt idag : DEN NORSKE FRONT GIR SEG ALDRI ! Andre okkuperte land kan føre sin frigjørelseskamp etter andre linjer. Vi har bare denne ene. At vi har funnet den, takker vi KONGEN for på denne dag ! "

vVv

Den svenske biskop JOHN CULLBERG skriver i en artikkel om "Kyrkan og Politiken" bl.a. :

"....Om staten skulde svikte i denne henseende og f.eks. begynne å tillempe et terrorsystem mot lov og rett, så blir det en samvittighets sak for kirken å reise en kraftig protest. Ingen er nærmere til en slik protest enn den, nettopp p.gr.a. dens religiøse syn på statslivet. Den må bedømme statens eller "øvrighetens" misgrep på dette punkt ikke som et konjunkturpolitisk forsvarlig sidesteg fra den normale vei, men som en tilsidesettelse av selve vesenet i statens guddommelige kallelse. Her kan ikke kirken tie uten å tape sin sjæl. Det er også av interesse å konstatere at det var på dette punkt den norske kirke først grep inn i begynnelsen av 1941. - Videre har kirken ansvaret for at staten ikke forordner noe som krenker den kristne samvittighets frihet. Det er av denne grunn og ikke av politisk motiverte betenkeligheter at kirken må komme i så sterk motsetning til de totalitære statsformer. Ti for disse siste er det karakteristisk at de vil regjere over samvittighetene, idet de ved voll eller propaganda søker å fremkalle ideologisk ensretting. Selv om man herunder skulde avholde seg fra direkte angrep på kirken, må denne

ikke la seg bedra. Det for kirken avgjørende i denne sammenheng er at Gud alene rår over sjel og samvittighet. Hvis staten overtar denne kontroll, betyr det uimotsigelig at den setter seg i Guds sted, d.v.s. den gir ophav til en hedensk statskultus som aldri kan forenes med kristent livssyn. Nettopp en slik situasjon forelå da den norske kirkestrid ble tilspisset. Det skjedde i og med forordningen om at alle norske barn skal oppdras i Nasjonal Samlings ideologi. Forsikringen om at statsmakten vil respektere kristendommen ble herved uten betydning. Man innså nemlig klart at dette ikke kunde være annet enn kamuflasje. For allerede deri at staten fremtrår med egne religiøse og moralske opdragelsesprinsipper ligger et vidnesbyrd om dens hedenske struktur. I den norske kirkes påskebudskap het det: "Kirken vilde sviktet sin forpliktelse på det kristne opdrageransvar om den rolig så på at en verdslig øvrighet organiserer en moralsk barne- og folkeopdragelse, uavhengig av kristent syn." Det ligger i sakens natur at dette vakthold omkring samvittighetens frihet får overordentlige konsekvenser. Det er nemlig av denne frihet all annen frihet vokser frem. Kirkens faktiske betydning for demokratiet berør altså ikke på at den i noen henseende er bundet av dens politiske utforming, men derpå at frihetsprinsippet springer ut av kirkens eget innerste og derfor blir til mektig drivkraft ved utformningen av den fri samfunnsskikk..... De totalitære stater kan knapt unngå å søke å gjøre selv kirken til et rent statlig organ med den viktigste oppgave å lage "livsanskuelse-grunnvolle" for en politisk-nasjonal folkeopdragelse. Her må kirken svare et absolutt utvetydig nei. Ikke fordi den er uinteressert i en nasjonal folkeopdragelse, men fordi den på grunnlag av slike instruksjoner ikke lenger kan eksistere som kristen kirke. Som sådan kan den for sitt åndelige arbeide ikke motta instruksjoner fra noen verdslig myndighet. Hvis staten trots kirkens protest fastholder sine krav, har kirken bare en vei å gå: å avbryte sin forbindelse med staten og etablere seg som organisatorisk fri folkekirke. Skoleeksemplet på en slik situasjon kan vi atter hente fra Norge..... Her kan jeg bryte av. Indirekte kan det som er sagt betraktes som en prinsipiell kommentar til den norske kirkestriden. Den offisielle propagandaen i Norge har villet gjøre gjellende at biskoppenes aksjon var politisk betinget, et forsøk på å ta parti for den mot Tyskland fiendtlige maktkonstellasjonen. Intet er i virkeligheten fremkommet som gir støtte for en slik formodning..... Hvert skritt som imens er tatt av den norske kirkeledelse, er imidlertid klart motivert innenfra, d.v.s. ut fra kirkens egne livskrav....."

For kort tid siden ble en rekke prester rundt i landet beordret å fraflytte sine hjemstedskommuner. Denne ordre er imidlertid allerede trukket tilbake igjen.

I de siste 14 dage er en rekke skibe krigsforlist i Skagerak og Kattegat. Blandt disse er troppettransport- (og Røde Kors-skibet "Stuttgart" (20000 tonn) og Wilhelmsens "Tourcoing" (9500 t.)

Professor O.L. MOEN og Docent EINARSEN, Norges Landbrukshøyskole, ble arrestert av det tyske sikkerhetspoliti i begynnelsen av aug.

Tyskerne har rekvirert 150.000 tonn poteter for vinteren 1942/43. Det er nokk poteter til 1. million mennesker i ett år.

Ukens citat:

Ibsen ved avdukingen av minnesteinen på P.A. Munchs grav:

"Ryd ud med ord og med åndelig dåd, ryd ud gennem jer kunst og jer literatur, ryd ud ved hele eders måde å leve og tenke og være, det parti i eders land, som gjør al sin idræt med øinene rettede derved- inod syd - som om det der havde sit frændeland, sit stammeland."

NS må sende sine staber til østfronten.

Vi har også tidligere pekt på hvorledes tyskerne nå bunnskraper både Tyskland og de okkuperte land for å skaffe seg soldater og hjelpefolk. I Norge er som kjent en mengde tyske funksjonærer og arbeidere - til og med spesialmontører - blitt innkalt til tjeneste i den siste tid. Videre har vi sett hvorledes tyskerne prøver å få hvervet en vaktbataljon av nordmenn til å passe på fanger her i landet og således hjelpe til å avlaste tyskerne. Endelig drives det for tiden en voldsom agitasjon blant NS-folk for å få dem til å gå inn i legionen. Det er lagt sterkt press på fra tyskernes side og blandt NS-lederne utover landet er det sirkulert underhåndsmeddelelser om at det nå må gjøres virkelige krafttak for å skaffe folk til legionen. NS-lagførerkursene er i virkeligheten bare første ledd i utdannelsen på veien til østfronten og samme vei går nu hele fylkesstaber. Således har fylkesfører Hoff i Østfold meldt seg med størstedelen av sin stab! Fylkesorganisasjonsleder Werner Müller, fylkespropagandaleder Ingvar Tangeland, fylkesøkonomileder Ole Kielland, fylkessekretær Kåre Nybølet, fylkingsfører i rikshirden Kristen Seim og NSH fylkesleder Finn Aasgaard. Foruten disse har en hel del personer i Sarpsborg, tildels menn i gode stillinger og med kjente navn meldt seg.

Man kan tenke seg hvilken tapning det foregår av det "statsbærende parti" når de må la hele stabene vandre avsted. Det gjøres ikke uten av hårdeste nødvendighet. Samtidig kommer meddelelsen fra Tyskland om at tyske kvinner nå får ansettelse i forskjellige stillinger i land for marinen. Alle som i det hele tatt er brukbare, settes nå inn for å fylde de huller som tre års krig har slått i rekkene. Det er altså grunn for oss til å innta en om mulig ennå fastere holdning overfor NS-partiet og tyskerne enn hittil. Det er av største militære betydning. Nå strammes det til over hele Europa, samtidig som tyskerne mangler folk til å ha makten overallt samtidig.

vVv

NS setter nå allt inn på at RIKSTINGET skal bli virkelighet snarest mulig, og helst til den store dag 25. september. Litt av hvert tyder imidlertid på at så rent glatt går det ikke for dem. Symptomatisk i så henseende var Minister Lippstad's opplevelse siste uke på Akers Mek. Verksted. Ministeren hadde planlagt å holde et større propagandaforedrag i alle Oslos viktigere bedrifter om Arbeidersamband, Riksting, kameratskapsånd etc., kort sagt om den idyll som øyeblikkelig vil inntrede så snart alle er gått inn i NS og dette parti har fått bukten og begge endene.

Det første foredrag skulle gå av stabelen på Akers Mek. Verksted. Der var gitt ordre til bedriftens ledelse at maskinene skulle stanse precis kl. 11, forat alle kunde få være tilstede ved den store begivenhet.

Noen minutter over 11 ankom Ministeren med et følge på 12 mann og bega seg henimot den store skipshall, der foredraget skulle holdes. Alt arbeid var stoppet, bedriften lå som utdødd, ikke en maskin var å høre, ikke en sjel å se. Det var tydelig at alle måtte være forsamlet i foredragssalen.

Da Ministeren med følge trådte inn i skipshallen, fandt de den svære hallen tom, - på 1 - én eneste undtagelse nær. Av Akers 1800 arbeidere og 300 funksjonærer var en eneste møtt frem, NSmannen Reian, som var bror til en i ministerens følge. Noe foredrag kunde det naturligvis understenke omstendigheter ikke bli tale om å holde. Imidlertid fikk ministeren øye på en gruppe arbeidere, 15 mann ialt, som sat og spiste ikke altfor langt borte. Excellensen med stab gikk bort til dem og prøvet å få en diskusjon istand. Men det kunde han spart seg. Arbeiderne tygget, snørte støvler, vendte ryggen til - saboterte kort sagt på den mest strålende måte, så ministeren tilslutt, kokende av forbitrelse, måtte gå sin vei. - Samme dag kom det ordre til alle bedriftsledere at arbeiderne plikter å møte når Minister Lippstad skal tale. Unnlattelse vil medføre straff.

vVv

VAR KAMP for friheten har hele tiden hvilt på rettens grunn.

Siden fiendtlighetene i Norge blev innstillet og landet okkupert, har Haagerkonvensjonen og Folkeretten dannet grunnlaget for vår motstand mot overgrepene fra NS. og okkupasjonsmaktens side. Det er en våpenløs kamp for vår del, en ulike kamp, men en kamp som vil vise at åndsmakt på rettens grunn er sterkere enn brutal voll. Lærerne har vist det, prestene har vist det; hele det norske folk vil vise det.

For 14 dager siden inntraff en eksplosjon i Statspolitiets kontor i Henrik Ibsens gate. Ifølge dagspressen skulde det dreie seg om et attentat. Vi vegrer oss for å tro at så er tilfelde. Enten må det være en provokasjon eller uforsiktig omgang med sprengstoff fra Statspolitiets side. - Vi føler oss iallfall overbevist om at ingen god nordmann har begått en så grenseløst ubesindig handling. - Vollismetoder kan bare føre til ubotelig skade og nedkalle uoverskuelige ulykker over land og folk. Vi tar på det skarpeste avstand fra slike metoder, ja idag må vi stemple hver den som griper til voll som en fiende av vår rettfærdige sak. Våpenløse fortsetter vi vår kamp for

F R I H E T og R E T F Æ R D I G H E T.

vVv

DEN 10. SEPTEMBER ER DET ETT ÅR SIDEN V I G G O H A N S T E E N
OG W I C K S T R Ø M BLEV MYRDET. DET HENSTILLES TIL ALLE
NORDMENN Å MINNES STANDRETTENS OFRE VED P E N N E D A G
A H O L D E ~~SEG INNE EFTER~~ KL. 19.

vVv